
Talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohje

KhVi 08.06.2026 § 95
35/02.01.00/2026

Valmistelija

Hallintojohtaja Sanna Lahti p. 040 199 2310

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Kunta päättää kunnan toiminnan pitkän aikavälin tavoitteista kuntastrategiassa. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.

Kunnanvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteiden ja periaatteita täydentävän kunnanhallituksen hyväksymän toimintaohjeen mukaisesti taloussuunnitteluprosessi tulee kytkeä osaksi riskienarviointia. Talousarvion laadinnan yhteydessä tulee analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa kunnan ja kuntakonsernin tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Kunnan ja kuntayhtymän talousarviosta ja -suunnitelmasta säädetään kuntalain 110 §:ssä. Kuntaliitto on vuonna 2022 antanut päivitetyn suosituksen kunnan ja kuntayhtymän talousarviosta ja -suunnitelmasta. Vuosittain hyväksyttävä talousarvio ja -suunnitelma on valtuuston keskeisin kunnan toiminnan ja talouden ohjausväline. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Kunnan taloussuunnittelussa toiminnalla ja taloudella on kiinteä yhteys. Talousarviolla ja -suunnitelmalla on kolme päätehtävää:

- 1) Talousarviossa ja -suunnitelmassa asetetaan palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevat tavoitteet ja kuvataan palvelutoiminnan ja investointien kokonaisuuden laajuus. Talousarvion laadinnassa on otettava huomioon koko kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.
- 2) Talousarvioon ja -suunnitelmaan budjetoidaan menoja ja tuloja koskevat arviot eri tehtäville ja hankkeille. Talousarviovuoden arviot ovat sitovia määrärahoja ja tuloarvioita.
- 3) Talousarviossa ja -suunnitelmassa osoitetaan riittävät resurssit asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi sekä osoitetaan, miten varsinainen toiminta ja investoinnit rahoitetaan. Suunnitelmien on oltava realistisia siten, että kunnan talouden tasapaino voidaan saavuttaa suunnitelmakaudella.

Palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevien tavoitteiden asettaminen sekä niiden edellyttämien menojen ja tulojen budjetointi tehdään talousarvion käyttötalous- ja investointiosissa. Toiminnan ja investointien pääomarahoitusta ja siihen liittyvät korvaukset osoitetaan tuloslaskelmaosassa ja rahoituslaskelmaosassa.

Virolahdella käynnistyi elokuussa 2025 Kuntalain 118 §:n mukainen arviointimenettely, sillä Virolahden kunnan 31.12.2024 konsernitilinpäätöksessä asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä oli

1058 euroa (raja-arvo 1000 euroa/asukas). Virolahden kunnanvaltuusto käsitteli ja hyväksyi 16.2.2026 (§ 1) arviointiryhmän loppuraportin ja siihen sisältyvän ehdotuksen toimenpiteistä, jotka kunnan tulee toteuttaa talouden tervehdyttämiseksi. Arviointiryhmä piti tärkeänä, että jo tehtyjä talouden tasapainottamistoimenpiteitä koskevia päätöksiä viedään täytäntöön johdonmukaisesti ja suunnitellut toimenpiteet toteutetaan suunnitelman mukaisesti taloussuunnitelmakauden aikana. Arviointiryhmä lisäksi korosti, että kunnalla ei ole varaa menoja lisääviin päätöksiin taloussuunnitelmakauden aikana. Hyväksytty ehdotus raamittaa näin ollen myös tulevan vuoden talousarvion ja vähintään kolmelle vuodelle laadittavan taloussuunnitelman valmistelua Virolahdella. Vuoden 2027 talousarvion ja tulevien vuosien taloussuunnitelman laadinta tehdään tilanteessa, jossa kaikkea toimintaa ohjaa kuntakonsernin talouden tasapainottamiseen ja konsernitaseen alijäämien kattamiseen tähtäävät toimenpiteet.

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan on laadittava talousarvio ja taloussuunnitelma siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Virolahden kunnanvaltuusto on kevään 2026 aikana aloittanut uuden kuntastrategian laadinnan ja strategia on tarkoitus hyväksyä kunnanvaltuustossa syksyllä 2026. Uusi kuntastrategia tulee siten huomioida vuoden 2027 talousarvion laadinnassa. Voimassa olevan Virolahden kunnan hallintosäännön ja sen liitteen 2 mukaan kunnanhallitus hyväksyy talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohjeen vuosittain elokuun loppuun mennessä. Suunnitteluohjeiden antamisen vastuu on kunnanhallituksella.

Esittelijä

Virolahden kunnanjohtaja Topi Heinänen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus evästää kunnanjohtajaa ja hallintojohtajaa talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohjeen valmistelussa. Ohje käsitellään kunnanhallituksessa elokuussa 2026.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.